

vkup, da drevesa vsaj v 60. letu v sklep zrastejo. To se bode pa pozneje bolj na tanko povedalo. Ako pa kakošno planjavo lahko zmirom opazujemo, jo pa z listnimi namešano s šilovnimi drevesi zasadimo; ozir se mora samo na drevesa, okraj, podnebje in lego jemati, da v prevelike stroške ne zabredemo.

(Dalje prihodnjič.)

Draginja zdaj — draginja nekdanj.

Večkrat se slišijo med ljudmi pogovori: da zdaj so slabe letine, če ena ali druga reč ne obrodi v obilnosti, če jim toča ali pa slana nekoliko vinograde ali pa cveče polje poškoduje. Kaj bi še le rekli ti ljudje, ako bi bili živeli v onih časih, o katerih jim hočem tukaj nekaj povedati, da uničim njihove govore in jim povem ob kratkem, kako se je takrat ljudstvu godilo. Poslušajte tedaj.

V letih 1315., 1316. in 1317. je lot ječmenovega kruha veljal 9 vinarjev. Le v hišah vladarjev in posebno bogatih rodovin so še imeli košček trdega kruha. Lakota je bila v omenjenih 3 letih tako grozna, da po nasvetu škofa Bennota je več knezov prepovedalo, da tatje, ki so kruh kradli, ne smejo biti kaznovani. Leta 1317. je vagan pšenice veljal čez 20 tolarjev; v Thüringu pa celó 50 tolarjev. Kruha, ki ga ima sedaj vsaki, še celó berač, kruha takrat ni bilo nikjer; ljudje so si brezovo skorjo mleli in med repo kuhali — pa to je bila le jed premožnih; drugi, bolj revni pa niso imeli ničesa vgrizniti.

Tisuč in tisuč ljudi je takrat lakote pomrlo. Volov, krav, ovac ali kake druge klavne živine ni bilo nikjer videti več in tudi kuretine je zmanjkalo; cerknjene konje in drugo mrhovino so vživali, še — o Bog — da je le-ta bila! Ob Rajnu, v Pfalci, Hesenu, na Šleskem in Poljskem niso mrličev več pokopavali, ampak so jih brez gnjusobe jedli. — Tako pišejo enoglasno vsi zgodovinarji. — Na Rajnu se je okoli vislic gnječila množica gladnih ljudi, ki so obešenega brž z vislic sneli, ga razprtili, in se še poleg tega topli in pobijali. — Iz Erfurta so leta 1317. blizo 8000 ljudi na pokopališče znosili, kateri so skoraj vsi od glada umrli; in na pokopališča so morali straže postavljati, da živi niso ponoči mrtvih izkopavali in jih povžili. — Leta 1432. so na Saksonskem strašne plohe čisto ves pridelek pokončale. — V Thüringu je v 10 vaseh vse, ljudje in živina, konec vzelo.

V zadnjih letih 30letne vojske je vagan rži veljal po 60 tolarjev. — Leta 1694. so na Saksonskem po hudih potresih sledile take plohe, da so si ljudje latovje ali klasje od slame rezali, in ga po hišah sušili. — Leta 1695. so toča in pa miši, katerih je bilo na milijone, pokončale ves pridelek. Leta 1607. je neprenehoma deževalo meseca avgusta in septembra, meseca oktobra je že sneg padel; funt kruha je takrat veljal 18 kr. — Leta 1699. se je ob hudi dragini vdinjal marsikter oče radovoljno v vojake, ki je kralj Avgust Silni nabiral v brambo Poljske krone. Leta 1719. so prebivalci rudnatih gor na Českem travo, senó, slamo itd. jedli. — V letih 1771. in 1772. ste lakota in kuga veliko ljudi pomorili; žito je na polji čisto segnjilo. V Semnici so mogli blizo 500 otrok vzeti v občno oskrbstvo zato, ker so jim stariši lakote pomrli. — V Ode-rani je vsaki dan na ulicah po več ljudi od glada obležalo.

Kakošne nadloge so bile leta 1812., 1813., 1816. in 1817. po večem delu Evrope, to je še dobro znano tistim, ki pomnijo teh let.

Tako se je tedaj v teh letih ljudem godilo, in morebiti tisti uboščki takrat niso tako godrnjali, kakor

zdaj nekteri izmed nas znajo; ampak so morebiti tudi takrat radi večkrat spomnili, da Bog jim je dal, in ravno On jim tudi lahko zopet odvzeme. — Bog ne daj več takih letin!

„Besed.“

Národne stvari.

Weissenfelserji na gorenskem Kranjskem.

Kako pravičen vsaki národnosti je kranjski zbor, priča temu so njegovi sklepi, da ne le nemškimi Kočevarjem v ljudskih šolah pušča nemški učni jezik, temveč še celó Weissenfelser-jem, katerih je le prav majhna peščica.

Weissenfels, Slovenci ga imenujejo Fužine, je fara na skrajni meji gorenskega Kranjskega proti nemškemu Koroškemu. Vsa fara po imeniku škofijskem šteje le 585 duš.

Ker „Novice“, kolikor je znano, če tudi so prehodile vse slovenske kraje in mnogo družega svetá, nikoli še niso nič bolj na drobno govorile o Weissenfelserjih, naj jim podamo mi majhno črtico.

Če nas kdo vpraša: koliko Nemcev je v tej fari? odgovorimo mu, da ni celih 100, ki bi samo nemški govorili, al to veljá le od odraslih.

Ali je tudi Slovencev v tej fari? Prav veliko, kajti Weissenfelserji si prav radi žen iščejo v Ratečah, bližnji slovenski fari na Gorenskem.

Pogostoma se tedaj primeri, da matere, ker ne besedice nemške ne znajo, poduk otrók v krščanskem nauku prepustijo očetom popolnoma.

Koliko faranov pa samo slovenski zna? Celó malo ali skor nobeden.

Ali so katerikrat v tej fari slovenske pridige, kakor je nekdanj bila navada, da je vsako drugo nedeljo bila pridiga slovenska? Na to odgovorimo, da zdaj so samo nemške pridige.

Ali se v ljudski šoli nemški otroci tudi slovensčine učijo? — Odgovor: ne. Celó malo otrók je, da bi znali tudi slovenski, razun onih, katerih matere so Slovenke.

Ali nemški Weissenfelserji zeló čislajo svoj nemški jezik? — Prav zeló, kajti navzeti so navade krotanskih Nemcev, da Slovence zmirjajo z „windische Tocker“. Neumni Nemeč povsod misli, da je kaj družega kot kdo drug, čeravno se v bistri pameti s Slovincem v obče nikakor meriti ne more.

Ali bi vendar tudi radi slovensko znali? — Odgovor: da! — pogostoma se sliši: „da bi le tudi kranjski znal!“ Slovenski jezik jim je potreben, ker so v najbliži dotiki s Slovenci.

Mnogovrstne novice.

* *Sviloreja na Koroškem.* Da sviloreja tudi na Koroškem — tako piše „Besed“. — ni brez dobrega vspeha, priča naznanilo, kterege je (starejša) družba sviloreje na Koroškem te dni na svetlo dala. Iz tega posnemljem, da je število družnikov narastlo leta 1869 do 315; kokonov se je pridelalo 1414 funtov, ti bi zmotani dali 200 funtov sirove svile, ktera bi okoli 5000 gld. vredna bila. Ker v našej bolj hladnej deželi še ni bilo kaj bolezn pri svilodih, prihajajo Primorci in Italijani sém kokonov za seme nakupovat, ali pa tudi semena; takega semena se je lansko leto pridelalo, kolikor se je družbi naznanilo, 483 lotov. Murbovih dreves je nasajenih 709.794, med temi je 10.408 starih visokih dreves; pa še veliko več bi se jih nasadilo, ako bi ne bili Lah pred 8 leti toliko slabih in izsušenih dreves v našo deželo pripeljali; vem za gospodarje, ki so po 50 in še več takih dreves